

BIT#2 – Budapest Intézet Tényanyag

Az iskolai együttnevelés és az eredmények

- Ha körültekintően vezetik be, a roma és nem roma tanulók együttnevelése úgy segíti a roma gyerekeket, hogy közben nem hátráltatja a középosztálybeli gyerekeket sem. Sőt, toleranciára, együttműködésre nevel.
- Az eddigi programok révén rendelkezésre állnak azok a szakmai alapok (szakértők, tanárképzési programok, módszertanok, oktatási segédanyagok) amelyek a sikeres együttneveléshez szükségesek.
- Modern pedagógiai módszerekkel és az együttműködésen alapuló tanulásszervezéssel jó eredményeket lehet elérni bármilyen iskolatípusban, bármilyen tanulói összetétellel.

A roma és nem roma gyerekek együttnevelésének egyik akadály, hogy sokan attól tartanak: egy hátrányos helyzetű, vagy cigány osztálytárs hátráltatná gyermekük előrehaladását. A különböző szociális háttérű és származású gyerekek különválasztása azonban éppen csökkentheti a hatékonyságot. A legjobb példa erre Finnország: a [PISA-mérések](#) szerint a legkevésbé szelektív iskolarendszerrel rendelkezik, ugyanakkor a legjobb eredményeket a finn tanulók produkálják.¹

Magyarországon, erősen leegyszerűsítve, háromféle általános iskolát találunk. Az elsőben jók az eredmények, mert sok ugyan a [hátrányos helyzetű](#) tanuló, de a pedagógusok ismerik a megfelelő módszereket és megtalálják a módját a szülők bevonásának is. A másodikban is jók az eredmények, mert kevés a hátrányos helyzetű tanuló, és ha kell, a szülők különórákkal, otthoni tanulással is pótolják a pedagógus esetleg gyengébb teljesítményét. A harmadikban rosszak az eredmények, mert sok a hátrányos helyzetű gyerek, a pedagógus felkészületlen, a szülők pedig nem tudják ezt kompenzálni. Az iskolai teljesítmények nagy különbségeit így három tényező: a hátrányos helyzetű népesség területi eloszlása, a pedagógia módszerek eltérő minősége és a [szegregáció](#) mértéke együttesen magyarázhatja.

A magyar közoktatásból az egyes korosztályok közel harmada kerül ki úgy, hogy nem rendelkezik a foglalkoztathatóságukhoz alapvetően szükséges képességekkel. Ez részben a pedagógiai módszerek elavultságával, és a tanári szakma alacsony presztízse miatt egyre inkább kontraszelektált pedagógusi karral magyarázható. Részben pedig azzal függ össze, hogy a szegény, vagy iskolázatlan szülők gyermekei gyakran osztály, vagy iskola szinten is elkülönítve tanulnak, vagy a település egésze már egyfajta gettóvá vált, ahová szinte lehetetlen jó tanárt találni.²

Együttnevelés és iskolai eredmények

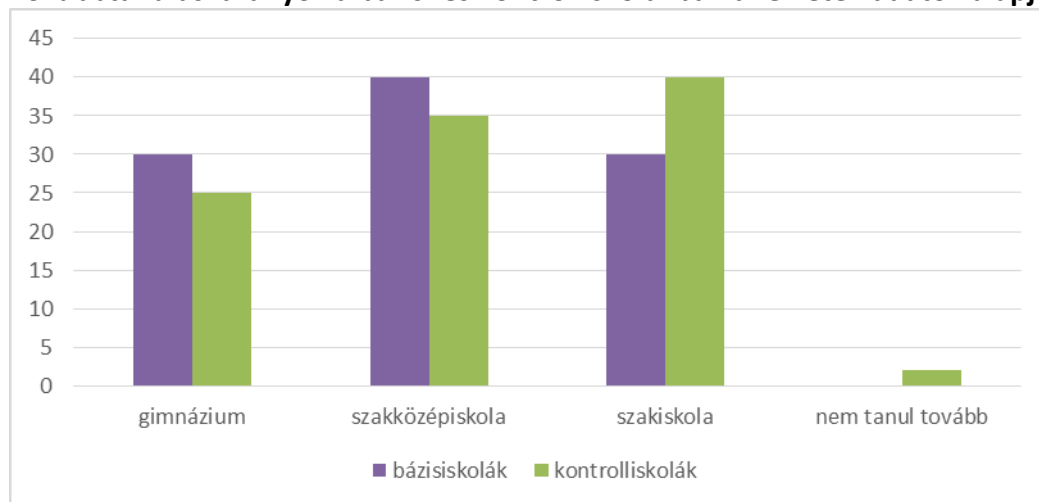
Egy 2008-as kutatás keretében olyan iskolák (összesen 60) eredményeit hasonlították össze, amelyek a tanulói csoportok összetételében és a pedagógiai módszerekben különböztek, más szempontból azonban (létszám, településméret, hátrányos helyzetű és roma diákok aránya) hasonlóak voltak. Az eredmények alapján az együttnevelő, az ún. Integrációs Pedagógiai

¹ [Csapó Benő - Molnár Gyöngyvér - Kinyó László: A magyar iskolarendszer szelektivitása a nemzetközi összehasonlító vizsgálatok eredményeinek tükrében.](#) Megjelent: Iskolakultúra 2009/3-4. 3-14.

² A kérdésről részletesebben ld. Havas Gábor – Zolnay János 2010: Az integrációs oktatáspolitikai hatásvizsgálata, kutatási záró tanulmány. Budapest, OKM–NEFMI.

Rendszert (IPR) alkalmazó (ún. bázis-)iskolákból minden diákot felvesznek egy középfokú intézménybe, és ezekből mind gimnáziumba, mint szakközépiskolába több diák nyer felvételt.

Továbbtanulási arányok a bázis- és kontrolliskolákban a felvételi adatok alapján (%)

Forrás: Kézdi-Surányi, 2008

A hátrányos helyzetű³ és roma tanulókat ugyan mindkét csoportban kisebb arányban vették fel érettségire adó középiskolákba, de a legnagyobb (csaknem 20%-os) különbség a bázis-és kontrolliskolák között – a bázisiskolák javára - a roma tanulók továbbtanulását illetően figyelhető meg. A vizsgálat során az is kiderült, hogy a munkaerőpiacon egyre inkább értékelt fontos készségek (önbizalom, saját sorsunk irányításába vetett hit, konfliktusokkal való megküzdés, társas viselkedés) az IPR-t alkalmazó bázisiskolákban minden esetben fejlettebbnek bizonyultak.⁴

Oktatáspolitikai intézkedések

Mielőtt azt gondolnánk, hogy néhány „kivételes település” az, ahol ezek az iskolák működnek, így a saját gyermekeink szempontjából nem relevánsak, jó, ha számításba vesszük: az elmúlt 10 évben Magyarországon az iskolák negyede ismerkedett meg az együttnevelés révén a legmodernebb pedagógiai módszertanokkal. A programba összesen mintegy 1600 közoktatási intézmény kapcsolódott be, és közel 13 000 pedagógus kapott továbbképzést.⁵

Az együttműködésen alapuló (kooperatív) tanulásszervezés

A magyar pedagógusok körében egyre nagyobb a nyitottság a Nyugaton már régóta alkalmazott módszerek, például az együttműködésen alapuló tanulási formák iránt. A módszer egyszerűen összefoglalható: ahelyett, hogy a tanár a vele szemben ülő gyerekeknek magyaráz, és egy órán maximum 5-6-ot felszólít, (a többiek akár meg is úszhatják figyelés nélkül), ebben a formában 3-4 fős kiscsoportokban együtt készülnek fel egy-egy témából, a pedagógus pedig ezt a munkát segíti. Ebben a formában mindenkinek van feladata, és mindenki munkája számít.

A kooperatív tanulásszervezés egyik alapvető gondolata, hogy a tudás közös alkotás eredménye, így a visszajelzés forrása nemcsak a tanár lehet, hanem a társak is. Minden egyes résztvevő lehetőséget kap arra, hogy kérdéseit, ötleteit, véleményét, érzéseit stb. felvethesse.

INFOGRAFIKA: http://www.budapestinstitute.eu/uploads/BI_vizu_2015_03_iskola_frontalis_vs_korbe_final.pdf

³ Az [Országos Kompetencia Mérésén](#) magas hátrányos helyzetű tanuló-arány mellett is átlag felett teljesítő általános iskolák közé tartoznak többek között Tiszaalpár, Vásárosdombó, Miske, Nyírpazony, Visznek iskolái.

⁴ Kézdi-Surányi (2008): Egy integrációs program hatása a tanulók fejlődésére, [Educatio, 2008/4](#), 473-478. o.

⁵ [Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia](#) 2011. november, 38. o.